

Beckett-festival gebruikt gebarentaal

'Alsof het nooit geweest is' ballet met gebaren van John van Gelder

Nog nooit is het voorgekomen dat er in een ballet zoveel gebarentaal werd gebruikt. Tot vorige maand, toen de wereldpremière vertoond werd van AS IF NEVER BEEN (Alsof het nooit geweest is), een dans uit het programma van het Nederlands Dans Theater in het kader van het Beckett Festival. Dat dit tot stand kon komen is aan John van Gelder te danken!

John van Gelder is een dove Amsterdamse kunstenaar. Hij is vooral bekend als acteur bij het HANDTHEATER. Daarnaast fotografeert hij en geeft les in Nederlandse Gebarentaal.

John van Gelder en zijn vriendin, journaliste **Mieke Julien** werden een paar weken geleden opgebeld door **Jirí Kilián** van het **Nederlands Dans Theater**. Of ze 'even' het toneelstuk 'Ohio Impromptu' van **Samuel Beckett** om wilden zetten in Nederlandse Gebarentaal.

Het was een heksentoer - veel werk - voor Mieke en John omdat alles in een paar dagen gedaan moest worden. Eerst moest het Engelse stuk in het Nederlands vertaald worden, daarna moest alles omgezet worden in Nederlandse Gebarentaal met de daaraan eigen grammatica. Dat was niet gemakkelijk, omdat het een moeilijk, abstract stuk is. Ze begonnen op maandag met de

vertaling, de vrijdag daarop moest John overdag in Rotterdam een workshop geven.

's Avonds moest hij haas-je-rep-je de zeven dansers in Den Haag lesgeven in gebarentaal.

John was erg verbaasd over het gebouw waar de dansers oefenden: een enorm balletcomplex vol met spiegels en prachtige zalen, waar goed aan af te zien is dat het hier een miljoenenproject betreft. Dit gebouw (AT & T) van het Nederlands Dans Theater in Den Haag heeft inderdaad veel geld gekost!

De dansers pikten de gebaren snel op. Geen wonder, want ze zijn gewend elk danspasje dat de choreograaf voordoet, vlekkeloos over te nemen. Dansers hebben over het algemeen een goed ontwikkeld visueel geheugen en maken zich bewegingen vlot eigen. Toch was John niet tevreden; in één avond een groep dansers een taal leren (want Nederlandse Gebarentaal is óók

een taal!) waar anderen maanden of jaren over doen. . . dat is gekkenwerk. Maar het kon niet anders, omdat de groep enkele dagen later op tournee ging naar Frankrijk. Daarom kwam John op het idee alle gebaren op video vast te leggen, zodat ze deze videoband mee konden nemen naar

Foto:
Hans Gerritsen

Bordeaux om onderweg te kunnen oefenen.

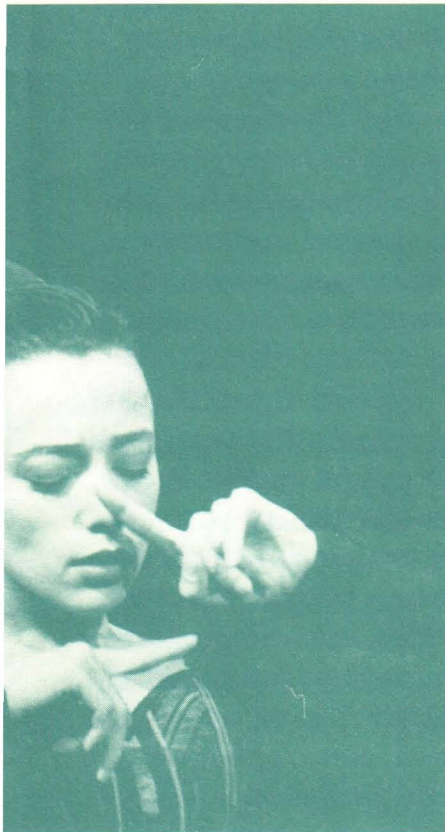
Ivan Debreuil, een Franse danser, zette de televisie voor de spiegel. Op de televisie speelde hij de video van John af. Zelf ging hij naast de televisie zitten, zodat het leek alsof John naast hem zat. Zo kon Ivan zowel zichzelf als John in de spiegel gebaren zien maken.

Toen de dansers terug waren uit Frankrijk, beleefde het door John van Gelder en Mieke Julien ver-

taalde stuk AS IF NEVER BEEN zijn wereldpremière in april.

John en Mieke hebben de voorstelling bijgewoond en John vertelde mij, dat alle dansers de gebaren die hij op video had vastgelegd, perfect uitgebeeld hadden.

Het was alsof John in een spiegel keek, zei hij.

John was bijzonder ontroerd, toen hij de voorstelling zag.

In AS IF NEVER BEEN is het korte toneelstuk 'Ohio Impromptu' van Beckett verwerkt. Het gaat over een man die zijn geliefde probeert te vergeten door te verhuizen naar een kamer met één enkel raam. Vanuit dat ene raam aan de oever van het meer kan hij het Zwaneneiland zien. Dag na dag kan men hem in een lange zwarte jas langzaam over dat eilandje zien lopen. Uur na uur, wat voor weer het ook is...

De choreografie van deze dans is van **Jirí Kilián**, die ook artistiek directeur is van het Nederlands Dans Theater.

Vijf dansers, die op omgekeerde etalagepoppen zitten, brengen de tekst van het toneelstuk in Nederlandse Gebarentaal.

Aan de voet van de etalagepoppen dansen twee dansers, een man en een vrouw, een duet op de muziek van 'Orpheus en Euridice', een concert voor twee violen en orkest van de componist **Lukas Foss**.

Kilián heeft ervoor gekozen, het 'koor' van de vijf dansers de tekst van Beckett in Nederlandse Gebarentaal te laten vertellen. Dit om de communicatieproblemen tussen de onderwereld (de

Samuel Beckett was een Ierse schrijver, die leefde van 1906 tot 1989. Zijn werk (toneelstukken, gedichten en proza) is erg somber. Beckett zei zelf dat optimisme niet bij hem paste. Hij was altijd depressief. Zijn werk was in feite 'een schreeuw van pijn'.

Voor zijn werk zijn omschrijvingen gebruikt als 'het niemandsland van de geest'. Hij noemde onmacht en onwetendheid ook wel de thema's van zijn werk.

Beckett heeft veel invloed gehad op de schrijvers van deze generatie. In 1969 ontving hij de Nobelprijs voor de literatuur.

vijf dansers) en het liefdespaar op de voorgrond te weergeven.

Zij spreken letterlijk en figuurlijk elkaars taal niet.

John en Mieke hebben na afloop van de voorstelling van AS IF NEVER BEEN na zitten praten met de dansers. Het was heel leuk dat ze met elk van hen konden communiceren via de gebaren die de dansers hadden geleerd.

Communicatie zonder taalproblemen, dat is het fantastische van gebarentaal, te meer omdat het hier een internationaal gezelschap betrof met dansers uit alle uithoeken van de wereld.

Foto:
Hans Gerritsen

